

Lo Somatenó

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Dimars 12 de Octubre de 1897

Núm. 3.390

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. Ptas. 350
 6 provincies trimestre. " 1.050
 Extranjer y Ultramar " 1.200
 Anúncis, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d' aquest diari y en las principals llibrerias d' aquesta ciutat y de fora.
 En Barcelona: Il·lustrats Malloró, carrer Junquera 6.
 No s' retornan los originals encara que no s' publicuin.

Farmacia Serra

La que paga més contribució de la provincia

FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT

Arrabal Santa Anna, número 80, prop á la plassa de Catalunya

MALALTS DELS ULLS

Lo **DOCTOR BIADA**, oculista del Hospital del S. C. de Barcelona, ex-quefè de clinica y ab titol de las universitats de Berlin y Wurzburg, ex-ajudant dels Drs. Wecker y Landolt de Paris.

Reb en **CONSULT** á Reus, tots los diumenges y dilluns de 9 á 12 y de 4 á 5.
 Arrabal alt de Jesús, 38, sobre 'l Correu.
 Los demés dias á Barcelona, Claris, 44, cantonada á la Gran Via, de 11 á una y de 4 á 5.

PERA 'L DIA DELS MORTS

Riquíssim y variat assortit de coronas, flors artificials, rams, pensaments y demés adornos propis pera níxos, panteóns y sepulturas y arreglo dels demés objectes que s' troben deteriorats.

Ultima novetat y gust exquisit, á preus limitadíssims.

Se trobará en lo domicili de las germanas

RIPOLL

Reus.—Carrer de S. Joan, 18, segon.—Reus.

Vinyas Americanas

DE **Marcial Ombrás** (Propietari)

Avinguda del ferro-carril, Figueras, (Girona)

Barbats y estacas en venta, per milions.—Preus reduhits y autenticitat garantizada.—Cinch milions d' estacas, y un milió de barbats.

GAS REÜSENSE

Aquesta Societat instala canyerias y aparatos d' iluminació y calefacció á qui ho solliciti, sens cap gast per part del sollicitant, mediant lo pagu del gas á 30 céntims de pesseta lo metre cúbich, y ab tal que'l consum anyal arribi á una cantitat determinada.

Pera més informes y detalls, dirigir-se á la fábrica.

SECCIÓ DOCTRINAL

Los mártirs de la patria

No fa molts dias tinguerem ocasió de parlar una estona ab un intel·ligent soldat que acabava d' arribar de Cuba, malalt, casi á las portes de la mort, com tots los que d' allí tornan.

Després d' explicarnos las mil penelitats de la campanya, lo cansament y la miseria que sufren, tant en los que van d' operacions com los que estant de guarnició, ens digué: Però no s' cregui vosté que lo que mes aterra siguin aquestas penelitats. Es veritat que aqueixos sufriments han estat la causa de nostra malaltia, pero lo que mes ens ha agravat, lo que 'ns ha portat al lamentable extrém en que havém arribat, ha sigut los sufriments del viatge, los sufriments passats á bordo del vapor de la Trassatlántica. Un bon número de nostres companys no ho han pogut resistir, y han anat de cap á l' aygua sens poguer tindre lo con-

sol d' abraçar á sa familia, que era la mes gran ilusió que s' havian torjat al embarcarse.

Nos esplicá detalladament lo que han passat al barco, y ens ha sublevat lo sentiments. Casi nos havém resistit á creureho, puig nos repugna creure que hi haja gobernas y sera capassos de sometre á un tal martiri als que han donat la seva salut y han exposat mil cops la seva vida per aixó que 'a diuen patria y que ve resultant un teixit de monstruosas ambicions.

Entre moltras altres coses, de que ja se 'n ha ocupat la premsa ab indignació, nos digué que al barco se vegeren casi faltats de tot aliment, que si es necessari á las personas que gosan de bona salut, es de tot punt indispensable als infelissos que portan al seu cos los extragos d' una terrible malaltia. Nos digué que 'l caldo que se 'ls hi donava no era pas gayre millor que l' aygua, y que en quant als altres aliments, estavan poch menos que á dieta. Aixís es que per no deixar-se morir de fam, ó al menos per no veurers faltats del aliment que 'ls hi reclamava lo seu estat de salut, diariament havian d' acudir á la cantina ó á la cuyna del barco, á comprar carn y caldo bó, lo qual se 'ls hi facilitava á un preu exorbitant. Al arribar al port, tots aquells infelissos havian deixat al barco gran part ó tots los estalvis que havian pogut fer durant mesos y anys de una terrible campanya, lluytant sempre ab la mort que 'ls amenassava per tots costats.

Nos digué també que tots aquells pobres malalts, rendits per lo mal, havian de dormir com á gossos, per terra y casi sense roba y los que ab prou feynas tenian forsas pera aixecarse, s' havian d' aixecar á punta de dia obligats per los raigs d' aygua de las mangueras del baldeo, perquè al que no s' aixecava, se 'l rebejava despiadadament, puig alguns havian arribat ab la roba casi podrida pels efectes de l' aygua.

Tot aixó es criminal en son gran máxim. Lo govern deu ignorar tot aixó, puig no pot permetre que s' privi del menjar que ell paga als infelissos malalts, que de la seva butxaca se 'l han de pagar si volen menjar. Lo senyor marqués de Comillas, ánima de la Trassatlántica, persona molt católica, també ho deu ignorar, puig sos sentiments cristians no poden permetre que s' exploti aixís als miserables, y que s' tracti tant crudelment als pobres malalts, que necessitan lo seu aliment y las sevas horas de descans, lliures de dutzas tant poch convenientes.

Tot aixó ho deuen ignorar, perquè no es possible tanta perseverant en los humans, envers infelissos malalts y martirs.

Si lo que 'ns digué aquell pobre soldat malalt es cert, y tot aixó es conscient, seria precis confessar que 'l Deu que 'ns ha dat lo ser, ha comés ab nosaltres una gran infamia, perquè devant de Deu tots som germans, y seria una vergonya per Deu y pels humans tenir uns germans tant crudels.

ARTS Y LLETRAS

Las músicas populares de las regions espanyolas

La música gallega

(Acabament)

Cant de la Vall de Vivero. Aqueix cant perteneix á la provincia de Lugo, se escriu en ayre *All. assai* y ab lo compás de dos per quatre, te duas frases de sis compassos cada una y s' prrollonga la segona nota del final del compás de la primera frase.

Cant religiós d' Orense. Está escrit en lo compás de sis per vuit en un temps *allegro*. Aqueix cant o antan las dones quant ayxafan la planta que fa 'l fil de linet. Hus aquí una cobla.

Est' é o tempo d' o trapele!

est' é o tempo de troupelear,

est' é o tempo de mazar o liño,

est' é o tempo d' o liño mazar.

Panxolina. Es un cant que s' executa per Nadal, se canta á chor y te ademés unas coplas á sole; se escriu en compás de tres per quatre en ayre *allegretto*. Consta de dos fragments.

Maneo (1) Es un ball en temps de tres per quatre per l' istil del wals. S' hi empleyan tota classe de cuartetes, al final de las quals s' hi introdueix l' estribillo: *¡Ea, ea salerosa!* repetint per conclusió lo quart vers de la cuarteta. Cuan lo vers acaba grave s' hi anyadeix una nota mes, y una menos quan es agut.

Himne de la Guerra de la Independencia. La música d' aqueix himne se compongu en Juliol de 1808 per lo batalló de *Literats*, organiat en la Universitat de Santiago de Compostela. Lo gaiter de la Catedral de dita ciutat, contemporá de tant heroica época, lo tocava en totas las festas civicas y religioses. Al examinar la estructura melódica de sa segona part, se dedueix que pot haver servit tal vegada de tema principal al popularism *Himne de Riego*, que en 1820 aparegué en Cabezas de San Juan ab las inspiradas estrofas del literat Evaristo San Miguel, ó potser que 'ls dos sigan d' un mateix autor. Los antichs músichs del 4.º Regiment de Artilleria de aquella plassa, conservan la tradició de que la música d' aqueix himne es deguda al númen de D. Francisco Bañeras. En tots los moviments politichs que hi ha hagut á Galicia, ha sigut sempre la nota de mes efecte pera enardir lo sentiment patriotich.

La Gaita. Se diu que aqueix instrument de vent tan caracteriat á Galicia, es antiquíssim, y que sigué inventat per *Tubal*, fill de Lamed. Se compón d' una pell de cabra, que infla lo que toca per medi d' un canut de fusta que passat en un extrém del instrument, li vé á rans de la boca. En la part inferior hi ha una flauta de bech ab embocadura de canya ab sis-forats, que tapanse y destapanse ab los dits de abdnas mans, produex diversos sons. Te ademés un canó llarch anomenat *roncón* que fa l' objecte de pedal en la tónica ó siga la primera nota de un tó, tenintne també alguns cops dos, trebanse lo segon en la quinta del tó ó siga la dominant, puig no s' pot modular.

La gaita, tant semblant á la cornamusa del baix bretó, es una reminiscencia celta per lo nom y per l' na. Acompanya 'l coro unisono de la gent del camp. La nota pedal coneguda per aqueixa gent ab lo nom de *ronca*, es ostensiblement la tónica de una melodia,

(1) Maneo, equival á garbo y soltura.

A Alzola, hi passà l' istiu una senyora que s'entretenia á ensenyar lo castellá á las noyas de la població.

D. Joseph Aragonés, acaba de fundar, á Barcelona, una escola d' ensenyansa elemental y superior.

«Tenint en molta consideració que 'l que ignora la llengua propia de sa pàtria, es un estranger en ell, y que 's deber sagrat de tot home, saber parlar ab corecció l' idioma ó dialecte del poble natiu, pera major cooperar al avens del mateix, desde aquest any tindran los alumnos de la Secció superior una classe especial de llegir y escriure en catalá, quins treballs se traduirán ab cuydado al castellá».

L' «Ateneu Obrer» de la mateixa capital, que 's corporació subvencionada per la Diputació y l' Ajuntament, també sosté ana classe ahont s' hi ensenya 'l catalá, ab la corresponent traducció castellana.

Avant y fora, y que sia desterrada per sempre la rutina y mal gust imperant.

Nostre estimat company El Fuerista de San Sebastián, ha comensat á publicar en forma de folletí una obreta titulada: «Secretos para hablar y escribir con claridad el bascuense», original d' un sacerdot que firma ab las initials B. P. A.

En la escola municipal del Masnou que dirigeix lo senyor Bosch se donan als deixebles, lliçons de gramática y escultura catalana.

Es aquest un exemple digne d' aplaudiment é imitació.

Lo discurs inaugural del present curs de la Universitat de Barcelona fou fet pel catedràtic de Dret de dita Universitat don Modest Falcon Ozcoildi, sobre 'l tema la «Codificació del Dret Catalá».

Lo recaudat ahir per concepte de Consams en la Administració d' aquesta ciutat, puja á la cantitat de pessetas 1026'32.

SECCIÓ LITERARIA

A la Música

A mon amic lo distingit mestre compositor D. Joseph M. Balló.

Joyell d' un men de somnis qu' eixint de llurs entranyas lo sentiment s' endú, que al pler empelles vida y al crú dolor enganyes, ¡com jo cantari' voldria, sino 'm manquessin manyes!, ¡si jo pogués parlar-te mateix que 'm parlas tú!

Més no, no puch, que muda se m'ha tornat ma lira ab tante inspiració, y tú no bé sospires, quan prova si sospira, quan va pera respondre't y 't cerca, y 's gira, y 's veu esma-perduda, cor-presa d' emoció.

¡Cóm no si, ab tes saptades emanacions divines, despertes bells encants que fan, estátichs naltres, de nostres cors joguines, y atréus á nostres pensers del tot y les fascines, pintant llengers y débils los desenganys més grans.

Tú n' ixes misteriosa de tot lo de la terra, despertes nostre anhel en cercle germanivol ó bé en sagnanta guerra, en la planúria amplosa, en la esquerpada serra, ó endins la mar blavissa hont s' enmiralla 'l cel.

Tú n' ets lo dols marmari que romp lo trist silenci en tétrich cementir, ets tú 'l fort mur que tanques al cerbre que repensi lo qu' es aquesta vida, l' abim vers hont avensi, tú surts en la rialla com vas ab lo sospir.

Lo remoreig de l' ayre s' engendra en ta armonía, l' esclat ab que 's desfa la onada vers la platja ronsera fent sa via t' escampa y t' arreplega, mateix que ab gelosía, y ets tú la que encoratges lo brau del huracá.

Quan xafogosos cauhen, en plena mitj-diada, los raigs vermells del sol y endintre 'l vert branocatge nombrosa l' auellada brinqueja y salta y vols, no hi manques refileda per bella cadenera ó alegre rossinyol.

Ab tú tot s' enjoyella, tristívola ó de festa los jorns assenyalsats, la vida 'ns ufaneja, ab tú fins l' ampla aresta que 's clava apar qu' es dolsa, fins dons á la tempesta que arrasa y enderfoca, quelcom que'ns té embaucats.

Engendre vaguerivol que en vol que no 's detura te perts en l' infinit,

jo t' oich embadalintme veyent á la Natura sotmesa á tos prodigis que arren transportes, pura, fresquívola amanintne l' espay del esperit.

¡Jo t' oich embadalintme! ¡quí hi ha que't ressiatesca de tot lo genre humá? ¡Si fins al cor escéptich que ja per res s' engresca, provant d' assaborirte, li apara com dolsa bresca que tret agror al dupte del enfosquit demá!

Oh Música, expréssívola en goig, pler, alegría, tristesa, plany, dolor, ja ayrosa en tes passades, ja en tons de melangía, t' atmiro en tots aspectes com font de poesia, del cor que sent senyora, regina del amor.

Barcelona 7 Octubre 97. JUST ASPRE.

SECCIÓ OFICIAL

Registre civil

dels dias 9 y 10 d' Octubre de 1897.

Naixements

Amadeo Nogués, Vall, de Amadeo y Carme.

Matrimonis

Joseph Prats Cornell, ab Assumpció Pons Vidal.

Defuncions

Maria Sans Prats, 87 anys, Casa de la Caritat.

SECCIÓ RELIGIOSA

Sant d' avuy.—Nostra Senyora del Pilar. CULTS RELIGIOSOS

Parroquia de S. Joan Batista (Providencia)

Continúa en aquesta Iglesia la solemne Novena que la Arxiofradia Teresiana d' aquesta ciutat tots los anys dedica á sa excelsa Mare Sta. Teresa de Jesús.

Tots los dias á las sis de la tarde se posará de manifest á S. D. M. resantse á continuació lo Santíssim Rosari, ab lo fi de guanyar las Indulgencias que durant aquest mes d' Octubre concedeix lo Santíssim Pontífice, seguirán los exercicis de la Novena y sermó que está á cárrech tots los dias del Rvnt. P. Vidallet, de la Companyia de Jesús, finalisant ab la Reserva del Santíssim.

Lo divendres, festivitat de Sta. Teresa, á dos cuarts de deu se cantarà un solemne Ofici ab acompanyametu d' armonium, y predicará las glorias y virtuts de la Santa lo referit P. Vidallet. La Comunió general tindrà lloch lo diumenge 17 durant la Missa de las 8, ab la plástica corresponent La pert de cant está á cárrech de las Religiosas d' aquest Convent.

Sant de demá.—Sant Eduardo.

J. Marsans Rof

Representant: JOAQUIM SOCIATS

CARRER SANTA ANNA, 26.—REUS

Última hora de la Bolsa de Barcelona á las 4 de la tarde d' ahir:

Table with 3 columns: Market type (Interior, Exterior, Amortizable, etc.), Price, and Location (Filipinas, Aduanas, Cubas, etc.).

Se reben ordres de Bolsa pera Barcelona, Madrid y Paris. Descompte de cupons, compra y venda al comptat y per compte egé de tota classe de valors, compra de monedas y bitllets de tots los paissos.

BOLSI DE REUS

Cotisacions realissades en lo dia d' ahir á Barcelona facilitadas per lo corredor en aquesta ciutat D. Antoni Demestre.

Table with 3 columns: Market type (Interior, Exterior, Colonial, etc.), Price, and Location (Francia, Cuba, etc.).

Moviment del port de Tarragona

Entradas del dia 9

De Barcelona en 5 dias, l. «Isabel», de 33 ts., ab lastre, consignat á don Joan Mallol.

De Barcelona en 2 dias, l. «Enrique», de 34 toneladas, ab lastre, consignat á don Joan Mallol.

De Bilbao y esc. en 25 dias, v. «Cabo San Martín», de 1213 ts., ab efectes, consignat á don Marián Peres.

Despachadas

Pera Barcelona v. «Cervantes», ab carga general. Pera Huelva y eso. pail. «Joven Pequitos», ab cibada.

Pera Bilbao y esc. vapor. «Cabo San Martín» ab efectes.

Pera Gothemburgo, y esc. v. suech «Hispania», ab ví.

Pera Barcelona v. noruech «Salamancas», ab bacallá de tranzit.

ANUNCIS PARTICULARS

Academia Fortuny

Ensenyansa de dibuix, pintura y modelat

BIRIGIDA PER

RAMON CASALS

Premiat ab medallas, diplomas y mencions honoríficas en varias exposicions, alumno per oposició del «Regio Instituto di Belli Art» en Roma.

Ensenyansa de dibuix lineal, adorno, figura, paisatge, natural, pintura al oli y l' ayguada.

Dibuix y pintura ab model viu

Carrer Major núm. 28, pls 1.º.—Reus

CLASSES DE MÚSICA

Per lo professor Estanislao Mateu

Quedan obertas desde primer d' Octubre en casa ó á domicili.

Curs especial de piáno y cant.

Arabal Sta. Anna, 64, entressuelo.

Ferrocarril económic de Reus á Salou

Servoy de trens que regirà desde 'l dia 1 de Setembre de 1897.

SORTIDAS DE REUS.—Matí: 4'10, 9'06.—Tarde: 2'32, 3'45.

SORTIDAS DE SALOU.—Matí: 4'56, 10'46.—Tarde: 5'10.—Nit: 7'25.

Las horas se regirán per lo meridiá de Madrid.

Imp. de C. Ferrando.—Plassa de la Constitució.

